

УДК 65.012.8:339.9
UDC 65.012.8:339.9

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ

Козак Л.С., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, lskozak1@gmail.com, orcid.org/0000-0003-3995-172X

Федорук О.В., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, ovfedoruk@bigmir.net, orcid.org/0000-0002-7402-4174

Лудченко Я.О., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, yal@i.com.ua, orcid.org/0000-0003-2018-1729

INTERNATIONAL COOPERATION OF UKRAINE IN THE SYSTEM OF NATIONAL ECONOMIC PRIORITIES

Kozak L.S., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine, lskozak1@gmail.com, orcid.org/0000-0003-3995-172X

Fedoruk O.V., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine, ovfedoruk@bigmir.net, orcid.org/0000-0002-7402-4174

Ludchenko Y.A., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine, yal@i.com.ua, orcid.org/0000-0003-2018-1729

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО УКРАИНЫ В СИСТЕМЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПРИОРИТЕТОВ

Козак Л.С., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина, lskozak1@gmail.com, orcid.org/0000-0003-3995-172X

Федорук О.В., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина, ovfedoruk@bigmir.net, orcid.org/0000-0002-7402-4174

Лудченко Я.А., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина, yal@i.com.ua, orcid.org/0000-0003-2018-1729

Постановка проблеми. У сучасних умовах спостерігається активізація участі України в глобальних світогосподарських процесах, в результаті яких все більше поглиблюються економічні зв'язки України з багатьма країнами в різних регіонах світу, у т. ч. в рамках інтеграційних процесів. Поглиблення міжнародного господарського співробітництва дозволяє використовувати світовий досвід щодо здійснення регіональних перетворень. Це обумовлює зростання ролі міжнародних економічних відносин в контексті розвитку національної економіки. Україна як член світового співтовариства не повинна стояти на узбіччі сучасних процесів глобалізації, має вести активний пошук форм і методів участі в міжнародній співпраці. Сьогодні особливістю функціонування світового господарства є інтенсивний розвиток міжнародної економіки, що виявляється в поглибленні міжнародного поділу праці, інтернаціоналізації господарського життя, збільшенні відкритості економік, їх взаємодоповненні, зближенні, розвитку регіональних міжнародних структур.

Загальносвітові зміни у глобальному технологічному укладі, що пов'язані з використанням науково-технічних досягнень у виробництві, забезпечили зближення різних частин світогосподарського простору. З посиленням взаємозалежності економік окремих країн їх державна технологічна політика виходить за національні рамки лише на засадах використання відповідної стратегії інноваційної діяльності, без якої є неможливим подальший розвиток економіки держави. Крім того, ефективна інноваційна діяльність країни сприяє активізації процесів міжнародного науково-технічного співробітництва та створенню умов для зближення інноваційних процесів на національному і глобальному рівнях. Налагодження міжнародного співробітництва відбувається у різноманітних формах, у тому числі й у вигляді проектів – спільної діяльності партнерів різних країн з реалізації інноваційних ідей. Протягом останніх десятиліть спільна проектна діяльність усе більше набуває обертів, що знаходить прояв у зростанні її масштабів, обсягів фінансування та чисельності учасників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем міжнародного співробітництва є актуальним у науковій літературі. Вагомий внесок у теорію і практику реалізації

міжнародного співробітництва зробили зарубіжні та вітчизняні вчені В. Будкін, І. Валерштейн, Дж. Вулфенсон, Д. Дрісколл, Е. Заграва, Т. Левітт, Д. Лук'яненко, Ю. Макогон, В. Новицький, Ю. Пахомов, О. Рогач, Дж. Сакс, Дж. Тобін, А. Філіпенко та ін.

Постановка завдання. Основними цілями статті є: дослідження сутності та принципів міжнародного співробітництва; обґрунтування особливостей міжнародного співробітництва в рамках міжурядових організацій; з'ясування принципів діяльності Організації Об'єднаних Націй як основи концепції розвитку міжнародного співробітництва; дослідження особливостей участі України у програмах Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування європейської системи міжнародних відносин не тільки дало імпульс міждержавному співробітництву, але і визначило його основну спрямованість. Вихідними пунктами співробітництва держав стають взаємна повага суверенітету і невтручання у внутрішні справи один одного, а його основними цілями – свідоме прагнення урядів до подальшого зміцнення національної безпеки та незалежності. У свою чергу, турбота про власний суверенітет змусила держави погодитися з правом співіснування і з його основоположним принципом – рівноправністю. Поняття «міжнародне співробітництво» відображає такий процес взаємодії двох або декількох сторін, в якому виключається застосування збройного насильства, домінують спільні пошуки можливостей реалізації спільних інтересів. Традиційно відносини співробітництва містять у собі двосторонню та багатосторонню дипломатію, укладення різного роду союзів і угод, що передбачають взаємну координацію політичних курсів, наприклад, з метою спільного врегулювання конфліктів, забезпечення економічної безпеки або вирішення інших питань, що становлять спільний інтерес для всіх сторін.

Міждержавне співробітництво передбачає наявність таких елементів: спільних цілей держав-партнерів, очікування ними вигод від ситуації і взаємний характер цих вигод [1]. Можна виділити наступні типи міждержавного співробітництва:

- переговори, предметом яких є розподіл вигод держав від їх взаємодії (це одночасно і шлях до співробітництва, і показник його існування);
- свідоме, досягнуте в результаті обговорення узгодження політики (формальні договори й угоди про діяльність);
- неявне співробітництво, що здійснюється без прямих зв'язків і / або формальних угод, що не припускає укладення договорів;
- нав'язане співробітництво: сильніша сторона змушує іншу коригувати її політику, але одночасно коригує і свою власну;
- створення спеціалізованих інститутів, наприклад, інститутів ООН.

Україна була однією з перших 51 держави, що підписали Статут Організації Об'єднаних Націй, і від того часу країна неухильно дотримується цілей і принципів Статуту. Україна бере активну участь у всіх напрямках діяльності ООН, найважливішими з яких є підтримання міжнародного миру та безпеки та зміцнення верховенства права у міжнародних відносинах, розвиток співробітництва у вирішенні проблем соціально-економічного та гуманітарного характеру, забезпечення прав людини (рис. 1). Україна надає особливого значення діяльності ООН з підтримання міжнародного миру та безпеки, розглядаючи участь у ній як важливий чинник своєї зовнішньої політики [2]. Починаючи з липня 1992 р. Україна виступає активним контрибутором військових підрозділів та персоналу до операцій ООН з підтримання миру. Співпраця з ООН в галузі роззброєння зосереджується на зміцненні міжнародних інструментів і режимів в сфері контролю над озброєннями, нерозповсюдження зброї масового знищення, дотриманні санкційних режимів Ради Безпеки ООН.

Виходячи з нагальної необхідності розробки світовою спільнотою ефективних заходів боротьби з тероризмом, Україна приєдналася до глобальної антитерористичної коаліції, підтвердила свою готовність докласти максимальних зусиль до спільної боротьби з міжнародним тероризмом, насамперед у рамках ООН. Україна активно долучається до діяльності органів ООН у правозахисній сфері: входила до складу новоствореного правозахисного органу – Ради ООН з прав людини та бере активну участь у роботі Ради як спостерігач. Україна є стороною основних міжнародних договорів у сфері захисту прав людини. Як сторона зазначених документів Україна на регулярній основі подає на розгляд відповідних конвенційних органів національні доповіді щодо виконання зобов'язань згідно з цими договорами. Рекомендації, які виносяться за результатами розгляду доповідей України, опрацьовуються відповідними національними установами з метою визначення заходів, спрямованих на їх виконання. Україна є учасницею більшості універсальних міжнародних договорів, депозитарієм яких виступає Генеральний секретар ООН [3].

➤ Принцип суверенної рівності всіх країн – членів ООН
➤ Принцип сумлінного виконання прийнятих на себе зобов'язань
➤ Принцип розв'язання міжнародних суперечок мирними засобами
➤ Принцип утримання в міжнародних відносинах від погрози силою або її застосування
➤ Принцип утримання від надання допомоги будь-якій державі, проти якої Організація Об'єднаних Націй застосовує дії превентивного або примусового характеру
➤ Принцип забезпечення дії відповідно до цих принципів, оскільки це може виявитися необхідним для підтримання міжнародного миру і безпеки
➤ Принцип невтручання в справи, що по суті належать до внутрішньої компетенції будь-якої держави

Рисунок 1 – Принципи діяльності Організації Об'єднаних Націй як основа концепції розвитку міжнародного співробітництва
 Figure 1 – Principles of activity of the United Nations as the basis for the concept of development of international cooperation

Представники України також входять до складу керівних органів Програми розвитку ООН та Фонду ООН у галузі народонаселення (Виконавчої ради ПРООН/ЮНФПА/ЮНОПС), Дитячого фонду ООН (Виконавчої ради ЮНІСЕФ), Всесвітньої туристичної організації (Виконавчої ради ЮНВТО), Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (Виконавчої ради ЮНЕСКО), Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (Рада ФАО), Всесвітньої продовольчої програми ООН (Виконавча Рада ВПП).

Крім того, Україна бере участь у діяльності Європейської економічної комісії ООН, спрямованій на зміцнення регіонального співробітництва у сфері енергетики, транспорту, екології, економічної інтеграції. ЄЕК ООН є для нашої країни одним із важливих джерел технічної допомоги у вищевказаних галузях. Представники України працюють у складі Бюро комітетів ООН: екологічної політики (КЕП) та сталої енергетики (КСЕ). Здійснюється ефективна взаємодія України зі спеціалізованими установами ООН з багатьох питань глобального порядку денного, включаючи боротьбу з бідністю, охорону навколишнього середовища, вдосконалення системи охорони здоров'я тощо. Важлива роль у здійсненні цієї взаємодії належить Офісу ООН в Україні, який забезпечує реалізацію проектів Програми розвитку ООН в Україні (ПРООН). Також Офіс координує діяльність в Україні Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), МАГАТЕ, МОП, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ), Управління ООН з наркотиків і злочинності, ЮНЕСКО та ЮНІСЕФ.

Розвивається активна співпраця України з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ). Регіональне представництво УВКБ в Білорусі, Молдові та Україні у партнерстві з Державною міграційною службою України фінансує та реалізує в нашій країні низку проектів в міграційній сфері. Україна виступає за неухильне дотримання міжнародних зобов'язань та забезпечення ефективної реалізації національного законодавства у сфері захисту прав біженців. В Україні здійснюється послідовна робота зі зміцнення законодавчої бази, вдосконалення системи державного управління міграційними процесами відповідно до міжнародних стандартів. Зміни, внесені до законодавства України протягом останніх років заклали належні умови для створення системи притулку в Україні відповідно до міжнародних стандартів.

На окрему увагу заслуговує ґрунтовна робота, що здійснюється українською стороною на різних напрямках співробітництва з МАГАТЕ. Одним із актуальних завдань цього співробітництва є налагодження взаємодії у «трикутнику» Україна – ЄС – МАГАТЕ в рамках інтеграції енергетичних просторів [4]. Прикладом успішної участі України в діяльності міжнародних організацій також може слугувати різнобічна взаємодія з ЮНЕСКО, спрямована на розширення міжнародного співробітництва наукових, освітніх, культурних інституцій. Завдяки послідовній та виваженій позиції України в ООН та інших міжнародних організаціях, наша країна отримує значну технічну допомогу з боку спеціалізованих установ ООН, її фондів та програм.

Пріоритетне місце в сучасному міжнародному співробітництві займає проблематика сталого розвитку та охорони навколишнього середовища, протидії глобальній зміні клімату. Головну роль на даному напрямку відіграє ООН як найважливіше джерело міжнародного природоохоронного права. Досить динамічно розвивається співробітництво української сторони з Форумом ООН з лісів та Комісією сталого розвитку ООН (крім екологічних питань, в рамках Комісії Україна залучається до обговорення питань сільськогосподарського та промислового розвитку, продовольчої та енергетичної безпеки). З Програмою ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) Україна співпрацює в рамках тристоронньої ініціативи з довкілля та безпеки ЮНЕП, ПРООН та Організації безпеки та співробітництва в Європі – ОБСЄ. На сучасному етапі міжнародного співробітництва все більше уваги приділяється сільському господарству, в тому числі, в контексті вирішення продовольчих, соціальних та екологічних проблем. Працюючи у складі комітетів та комісій ФАО, українська сторона безпосередньо залучається до прийняття рішень у цій важливій сфері. Суттєвою перевагою співробітництва з ФАО є отримання Україною технічної допомоги для розвитку пріоритетних галузей АПК [5].

Працюючи в робочих органах міжнародних організацій, українські фахівці беруть безпосередню участь у розробці рішень Внутрішньоєвропейської організації податкових адміністрацій, Гаазької конференції з міжнародного приватного права, Егмонтської групи підрозділів фінансової розвідки. Національне космічне агентство України залучається до обговорення актуальних проблем застосування космічної техніки і технологій в рамках Комітету ООН з використання космічного простору в мирних цілях, працює у складі Комітету супутникового спостереження за Землею та інших структур. Наразі українська сторона працює на засіданнях Генеральної ради СОТ, бере участь у дво- та багатосторонніх процесах в рамках Доха-раунду, опрацьовує питання щодо приєднання України до існуючих в рамках Організації угруповань держав-членів, які об'єднані за регіональною ознакою або «за інтересами». Членство в СОТ відкрило для України можливість ведення переговорів по угодах про вільну торгівлю з ЄС та Європейською асоціацією вільної торгівлі, посилило позицію нашої країни в імплементації чинних двосторонніх угод про вільну торгівлю. Актуальним завданням залишається подальше реформування зовнішньоторговельного режиму України з метою приведення його у відповідність до норм та принципів СОТ.

Співпраця з Міжнародним банком реконструкції та розвитку має на меті забезпечення в Україні сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності економіки, реформування державних фінансів та державного управління, покращення державних послуг у сфері охорони здоров'я та освіти. Вагоме значення для державного сектора української економіки мають капіталовкладення Європейського банку реконструкції та розвитку, спрямовані на реалізацію проектів в енергетиці, транспорті та зв'язку, сфері муніципальної інфраструктури. Членство України у Раді Європи є важливим чинником інтеграції країни у єдиний європейський правовий простір шляхом приведення національного законодавства у відповідність до норм організації. Діяльність України в ОБСЄ забезпечує рівноправну участь нашої держави в обговоренні та вирішенні актуальних проблем міжнародної безпеки і співпраці в регіоні Організації. Серед головних напрямків співпраці України з ОБСЄ – зміцнення превентивної ролі ОБСЄ та активізація її участі у врегулюванні «заморожених» конфліктів. Українська сторона послідовно залучається до вирішення актуальних питань реформування та подальшої інституціональної розбудови ОБСЄ.

Варто відзначити, що Україна надає виключного значення питанню зміцнення ООН як центру багатосторонніх зусиль у вирішенні складних та комплексних викликів. Україна виходить із необхідності належної реалізації підсумкових документів самітів ООН з питань сталого розвитку, подальшого реформування ООН, підвищення ефективності її діяльності, забезпечення реформи РБ ООН, посилення ролі ГА ООН як представницького політичного органу світу [6]. Як учасник усіх міжнародних конвенцій і протоколів, що регулюють боротьбу з тероризмом, Україна бере активну участь у діяльності ООН на контртерористичному напрямку.

Одним з найбільш важливих підтверджень визнання авторитету і ролі України на міжнародній арені, послідовності та неупередженості її зовнішньої політики, відданості принципам демократії та верховенства права, практичного внеску у розбудову миру та стабільності стало друге за часів незалежності обрання України до складу непостійних членів Ради Безпеки ООН на період 2016–2017 рр. Пріоритетами членства України в Раді Безпеки ООН визначено рішуче відстоювання і

забезпечення універсального дотримання Цілей та Принципів Статуту ООН; посилення миротворчого потенціалу Організації; підвищення прозорості та демократичності роботи Ради Безпеки ООН; посилення спроможностей ООН із запобігання конфліктам і посередництва; підтримання миру на Африканському континенті; боротьба з тероризмом; підтримка процесів роззброєння та нерозповсюдження; просування порядку денного щодо жінок, миру та безпеки, а також дітей у збройних конфліктах та ін. Протидія російській агресії, грубому порушенню Москвою засад сучасного світового порядку, заснованого на Статуті ООН, стала ключовою складовою пріоритетів та завдань України в Раді Безпеки.

Також Україна бере помітну участь у зусиллях ООН, спрямованих на подолання кліматичних змін, та є учасником Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та її Кіотського протоколу. Україна була серед перших країн, які у 2016 році ратифікували нову глобальну кліматичну угоду – Паризьку угоду. Наша країна отримує значну технічну, консультативну та фінансову допомогу спеціалізованих установ ООН, її фондів і програм, зокрема у сферах демократичного врядування, подолання бідності, досягнення Цілей сталого розвитку, підтримки державного управління, захисту довкілля [7]. Впродовж 2016 р. організації системи ООН реалізували в Україні щорічний План гуманітарного реагування ООН, у рамках якого на цілі гуманітарної допомоги постраждалому населенню було мобілізовано 97,5 млн дол. США. У поточному році гуманітарна допомога з боку організацій системи ООН надається в рамках нового Плану гуманітарного реагування ООН, бюджет якого у 2017 р. становить 214 млн дол. США.

Як активний прихильник гендерної рівності, покращення становища жінок, подолання гендерних стереотипів Україна бере участь у більшості заходів ООН з цієї проблематики, у т. ч. у регулярних дебатах РБ ООН з тематики «Жінки, мир, безпека», виконує Конвенцію ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, зокрема шляхом виконання національних програм та проектів у цій сфері. Обрання України до складу Ради ООН з прав людини (РПЛ) у 2006 та 2008 роках стало визнанням її практичного внеску і значного потенціалу у сфері забезпечення дотримання, захисту та поваги прав і свобод людини у світі. Україна продовжує працювати в цьому органі в якості спостерігача, просуваючи ініціативи, зокрема щодо ролі превенції у заохоченні та захисті прав людини [8]. Україна представила свою кандидатуру на вибори до складу РПЛ на період 2018–2020 рр. та 2021–2023 рр.

Слід відмітити, що Україна є країною-партнером програми Еразмус+, що охоплює освіту, професійну підготовку, молодіжну політику та спорт. У сфері вищої освіти українські вищі навчальні заклади можуть брати участь в таких напрямках міжнародного виміру програми Еразмус+:

- навчальна мобільність працівників та студентів ВНЗ (проекти міжнародної кредитної мобільності) на основі міжінституційних угод (колишній Еразмус);
- реалізація спільних магістерських програм та отримання індивідуальних стипендій (ступенева мобільність Еразмус Мундус);
- розвиток потенціалу вищої освіти – реформування вищої освіти (ex-Темпус);
- стратегічні партнерства;
- альянси знань;
- напрям Жана Моне з Європейських студій.

У всіх вищевказаних напрямках українські інституції можуть бути партнерами, а за напрямками Жан Моне і Розвиток потенціалу вищої освіти, як координаторами так і партнерами. Задля посилення обізнаності, візуальної доступності, актуальності, ефективності та впливу міжнародних компонентів програми Еразмус+ і сфері вищої освіти діє Національний Еразмус+ офіс в Україні. Національний Еразмус+ офіс в Україні є партнером Міністерства освіти і науки України та здійснює такі заходи:

- інформаційна та промоційна діяльність;
- надання допомоги потенційним учасникам конкурсів та виконавцям проектів;
- відбір, моніторинг та поширення відомостей про проекти програм Еразмус+ та колишньої програми Темпус IV;
- підтримка діяльності Національної команди експертів з реформування вищої освіти.

Проект «Національний Еразмус+ Офіс в Україні» (НЕО) у тісній співпраці з Представництвом ЄС в Україні забезпечує допомогу та підтримку Виконавчому агентству з питань освіти, аудіовізуальних засобів і культури (ЕАСЕА) щодо запровадження в Україні Програм ЕРАЗМУС+ у сфері вищої освіти. НЕО досліджує розвиток вищої освіти в Україні та інших сфер

освіти у разі потреби. У співпраці з Представництвом ЄС в Україні, НЕО є контактним центром для всіх зацікавлених потенційних учасників, бенефіціарів і стейкхолдерів щодо заходів ЕАСЕА та Європейської Комісії в сфері (вищої) освіти. Мандат Національного Еразмус+ офісу в Україні в рамках Програми ЕРАЗМУС+ включає заходи спрямовані на підтримку, популяризацію, моніторинг та поширення інформації про Програму, зокрема у сфері вищої освіти у співпраці з іншими країнами-партнерами. НЕО співпрацює з контактною особою Напрямку Марії Кюрі-Складовської задля посилення синергії між програмами ГОРИЗОНТ 2020 та ЕРАЗМУС+. Очікуваними результатами є:

- всебічна обізнаність освітянської громадськості та широкого суспільного загалу щодо можливостей Програми ЕРАЗМУС+ у сфері вищої освіти;
- якісна консультативна допомога потенційним учасникам, аплікантам і бенефіціарам;
- експертна оцінка та консультування для ЕАСЕА і Європейської Комісії щодо проектних заявок на етапі відбору;
- моніторинг поточних проектів ЕРАЗМУС+ в Україні та поширення результатів проектів (включаючи діючі проекти Програми ТЕМПУС IV);
- забезпечення якісної діяльності Національної команди експертів з реформування вищої освіти (HERE) в Україні;
- формування, згуртування та підтримка життєдіяльності спільноти Програми ЕРАЗМУС+ у співпраці з Європейською Комісією, Представництвом ЄС в Україні та національними органами державної влади;
- поширення інформації про ініціативи ЄС у сфері вищої освіти, їх візуальна презентація та популяризація в Україні.

У 2015 році Україна стала асоційованим членом Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020». Дане членство надало українським учасникам рівноправний статус з їхніми європейськими партнерами, а також відкрило можливості впливу на формування змісту Програми. «Горизонт 2020» – це програма Європейського Союзу з фінансування науки та інновацій з загальним бюджетом близько 80 млрд євро, розрахована на 2014–2020 роки.

Програма сконцентрована на досягненні таких головних завдань:

- зробити Європу привабливим місцем для першокласних науковців;
- сприяти розвитку інноваційності та конкурентоспроможності європейської промисловості і бізнесу;
- за допомогою науки вирішувати найбільш гострі питання сучасного європейського суспільства.

Відповідно до цих завдань, Програма «Горизонт 2020» поділена на три основні напрямки:

- 1) передова наука, яка є відкритою для високоякісних індивідуальних та командних дослідницьких проектів в усіх галузях знань, включаючи гуманітарні;
- 2) лідерство у галузях промисловості, в яких фінансується розробка нових технологій і матеріалів, включно з ICT та космічні дослідження; крім того, в межах цього напрямку доступні фінансові інструменти для впровадження інновацій у малому та середньому бізнесі;
- 3) суспільні виклики, з широким спектром дослідницьких проектів від покращення якості транспорту, їжі, системи охорони здоров'я та безпеки до питань європейської ідентичності і культурної спадщини.

Три зазначені напрямки, у свою чергу, поділені на кілька тематичних конкурсів. Європейська Комісія готує і публікує Робочі Програми для кожного окремого конкурсу. В абсолютній більшості конкурсів програми «Горизонт 2020» (окрім European Research Council та Marie Skłodowska-Curie Actions з розділу Передова наука) фінансування здійснюється за принципом «згори донизу», тобто лише щодо пріоритетних для Європейської Комісії тем досліджень. Основні умови участі у проектах програми Горизонт 2020 – актуальна дослідницька тема, щонайменше два партнери з європейських країн і заявка англійською мовою розміром 10–15 сторінок, в залежності від типу проекту. Для надання інформації щодо можливостей програми Горизонт 2020, консультацій потенційних учасників на шляху від ідеї до реалізації проектів, допомоги у пошуку партнерів, Міністерством освіти і науки створено мережу національних і регіональних контактних пунктів. Вони діють, переважно, на базі університетів та наукових установ, і розподілені відповідно до різних конкурсних напрямків програми «Горизонт 2020». Усі консультації надаються безкоштовно.

За перші два роки реалізації програми ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» українські науковці отримали грантів на 7 мільйонів євро. Програма ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» є першою європейською програмою, у якій Україна бере участь у якості асоційованого учасника. Угода про асоціацію України до програми була підписана 20 березня 2015 року та ратифікована Урядом України 15 липня 2015 року. З цього моменту українські наукові організації та окремі дослідники беруть участь у програмі, користуючись тими ж привілеями, що і країни – члени ЄС, що дозволяє значно підвищити залучення українських науково-дослідних організацій і установ до сфери європейських наукових досліджень, створити основу для структурних реформ в науково-інноваційній сфері України.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, зростання взаємозалежності світу, виникнення й загострення глобальних проблем надзвичайно збільшили об'єктивні потреби в розширенні багатостороннього співробітництва і сприяли його поширенню на інші сфери життя. Сьогодні співпраця охоплює не тільки питання торгівлі, митних правил, прикордонного врегулювання або військово-політичних союзів, але й завдання пошуку адекватних відповідей на екологічні виклики, освоєння космосу, спільного використання ресурсів загального призначення, розвитку комунікаційних мереж тощо.

Забезпечення стійкого розвитку національної економіки в умовах всеохоплюючої глобалізації можливе лише на інноваційній основі, що передбачає розробку і комерціалізацію високих технологій, нових матеріалів, виробництво новітньої продукції, формування висококваліфікованих людських ресурсів тощо. Одним із важливих чинників забезпечення інноваційного характеру розвитку національної економіки стає міжнародне співробітництво, завдяки якому відкривається доступ до найсучасніших науково-технічних розробок, відбувається обмін досвідом і кваліфікованими кадрами, диверсифікація джерел фінансування інноваційної діяльності.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Європейська інтеграційна політика: навч. посіб. / А.М. Поручник, В.І. Чужиков, Д.О. Ільницький, О.А. Федірко; за ред. В.І. Чужикова. – К.: КНЕУ, 2010. – 452 с.
2. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / [Ю.М. Бажал, О.М. Бойко, І.О. Булкін та ін.; за заг. ред. В.М. Гейця та ін.]. – К.: НАН України, 2015. – 334 с.
3. Кривчик Г.Г. Україна в міжнародних організаціях: навч. посіб. / Кривчик Г.Г., Серьогін С.М., Шибко В.Я. – К.: АДЕФ-Україна, 2011. – 219 с.
4. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/>.
6. Єгоров І.Ю. Науковий та інноваційний потенціал України у міжнародних статистичних порівняннях: монографія / Єгоров І.Ю., Жукович І.А., Рижкова Ю.О. – К.: Інформ.-аналіт. агентство, 2010. – 157 с.
7. Інтеграція України в європейські правові, політичні та економічні системи: монографія / [В.А. Манжола, В.І. Муравйов, А.С. Філіпенко та ін.]; ред. Л.В. Губерський. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2007. – 320 с.
8. Полякова Ю.В. Міжнародний інноваційний менеджмент: навч. посіб. у тестах / Ю.В. Полякова, З.Я. Макогін. – Львів: ЛКА, 2015. – 239 с.

REFERENCES

1. Poruchnyk, A.M., Chuzhykov, V.I., Ilnytskyi, D.O., & Fedirko, O.A. (2010). Yevropeiska intehratsiina polityka [The European integration policy]. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
2. Bazhal, Yu.M., Boiko, O.M., & Bulkin, I.O. et al. (2015). Innovatsiina Ukraina 2020: natsionalna dopovid [Innovative Ukraine 2020: national report]. Kyiv: NAN Ukrainy [in Ukrainian].
3. Kryvchik, H.H., Serohin S.M., & Shybko V.Ya. (2011). Ukraina v mizhnarodnykh orhanizatsiiah [Ukraine in international organizations]. Kyiv: ADEF-Ukraine [in Ukrainian].
4. Ofitsiinyi sait Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy [The official site of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine]. Retrieved from <http://www.me.gov.ua/> [in Ukrainian].

5. Ofitsiyni sait Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [The official site of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine]. Retrieved from <http://www.mfa.gov.ua/> [in Ukrainian].
6. Yehorov, I.Yu., Zhukovych, I.A., & Ryzhkova, Yu.O. (2010). Naukovyi ta innovatsiyni potentsial Ukrainy u mizhnarodnykh statystychnykh porivnianniakh [Scientific and innovative potential of Ukraine in international statistical comparisons]. Kyiv: Inform.-analit. ahentstvo [in Ukrainian].
7. Manzhola, V.A., Muraviov, V.I., & Filipenko A.S. et al. (2007). Intehratsiia Ukrainy v yevropeiski pravovi, politychni ta ekonomichni systemy [Ukraine's integration into European legal, political and economic systems]. Kyiv: VPTs Kyivskiy universytet [in Ukrainian].
8. Poliakova, Yu.V., & Makohin, Z.Ya. (2015). Mizhnarodnyi innovatsiyni menedzhment [International innovative management]. Lviv: LKA [in Ukrainian].

РЕФЕРАТ

Козак Л.С. Міжнародне співробітництво України в системі національних економічних пріоритетів / Л.С. Козак, О.В. Федорук, Я.О. Лудченко // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науково-технічний збірник. – К. : НТУ, 2018. – Вип. 2 (41).

У статті досліджено сутність та принципи міжнародного співробітництва; обґрунтовано особливості міжнародного співробітництва в рамках міжурядових організацій; з'ясовано принципи діяльності Організації Об'єднаних Націй як основи концепції розвитку міжнародного співробітництва; досліджено особливості участі України у програмах Європейського Союзу.

Об'єкт дослідження – процес гарантування економічної безпеки в міжнародних відносинах.

Мета дослідження – підвищення ефективності механізму активізації розвитку міжнародного співробітництва України в системі національних економічних пріоритетів.

Методи дослідження – абстрагування, аналіз і синтез, індукція та дедукція, системний підхід.

Поглиблення міжнародного економічного співробітництва дозволяє використовувати світовий досвід щодо здійснення регіональних перетворень. Ефективна інноваційна діяльність країни сприяє активізації процесів міжнародного науково-технічного співробітництва та створенню умов для зближення інноваційних процесів на національному і глобальному рівнях. Налагодження міжнародного співробітництва відбувається у різноманітних формах, у тому числі й у вигляді проєктів – спільної діяльності партнерів різних країн з реалізації інноваційних ідей. Одним із важливих чинників забезпечення інноваційного характеру розвитку національної економіки є міжнародне співробітництво, завдяки якому відкривається доступ до найсучасніших науково-технічних розробок, відбувається обмін досвідом і кваліфікованими кадрами, диверсифікація джерел фінансування інноваційної діяльності.

Прогнозні припущення щодо розвитку об'єкта дослідження – удосконалення механізму гарантування економічної безпеки в міжнародних відносинах.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО, НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ПРІОРИТЕТИ, ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ, СТІЙКИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ, ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ЄВРОПЕЙСЬКА ЕКОНОМІЧНА КОМІСІЯ ООН, ПРОГРАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.

ABSTRACT

Kozak L.S., Fedoruk O.V., Ludchenko Y.A. International cooperation of Ukraine in the system of national economic priorities. Visnyk National Transport University. Series «Economic sciences». Scientific and Technical Collection. – Kyiv: National Transport University, 2018. – Issue 2 (41).

The article explores the essence and principles of international cooperation; substantiates the specific features of international cooperation within the framework of intergovernmental organizations; clarifies the principles of the work of the United Nations as the basis for the concept of development of international cooperation; studies the features of Ukraine's participation in the programs of the European Union.

Object of research – the process of economic security in international relations.

Purpose of study – improving efficiency of the mechanism of activation of development of the international cooperation of Ukraine in the system of national economic priorities.

Methods of research – method of abstracting, analysis and synthesis, induction and deduction, system approach.

The deepening of international economic cooperation allows using the world experience in implementing regional reforms. Effective innovative activity of the country contributes to the activation of processes of international scientific and technical cooperation and creation of conditions for rapprochement of innovation processes at the national and global levels. The establishment of international cooperation takes place in various forms, including in the form of projects – joint activities of partners from different countries on the implementation of innovative ideas. One of the important factors for ensuring the innovative nature of the development of the national economy is international cooperation, thanks to which access is granted to the most advanced scientific and technological developments, there is an exchange of experience and qualified personnel, diversification of sources of financing of innovative activity.

Forecast assumptions about the object of study – improvement of the mechanism of ensuring economic security in international relations.

KEYWORDS: INTERNATIONAL COOPERATION, NATIONAL ECONOMIC PRIORITIES, INTEGRATION PROCESSES, SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY, INNOVATIVE ACTIVITIES, THE UNITED NATIONS ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE, PROGRAMS OF THE EUROPEAN UNION.

РЕФЕРАТ

Козак Л.С. Международное сотрудничество Украины в системе национальных экономических приоритетов / Л.С. Козак, О.В. Федорук, Я.А. Лудченко // Вестник Национального транспортного университета. Серия «Экономические науки». Научно-технический сборник. – К. : НТУ, 2018. – Вып. 2 (41).

В статье исследованы сущность и принципы международного сотрудничества; обоснованы особенности международного сотрудничества в рамках межправительственных организаций; выяснены принципы деятельности Организации Объединенных Наций как основы концепции развития международного сотрудничества; исследованы особенности участия Украины в программах Европейского Союза.

Объект исследования – процесс обеспечения экономической безопасности в международных отношениях.

Цель исследования – повышение эффективности механизма активизации развития международного сотрудничества Украины в системе национальных экономических приоритетов.

Методы исследования – абстрагирование, анализ и синтез, индукция и дедукция, системный подход.

Углубление международного экономического сотрудничества позволяет использовать мировой опыт по осуществлению региональных преобразований. Эффективная инновационная деятельность страны способствует активизации процессов международного научно-технического сотрудничества и созданию условий для сближения инновационных процессов на национальном и глобальном уровнях. Налаживание международного сотрудничества происходит в различных формах, в том числе и в виде проектов – совместной деятельности партнеров разных стран по реализации инновационных идей. Одним из важных факторов обеспечения инновационного характера развития национальной экономики является международное сотрудничество, благодаря которому открывается доступ к самым современным научно-техническим разработкам, происходит обмен опытом и квалифицированными кадрами, диверсификация источников финансирования инновационной деятельности.

Прогнозные предположения о развитии объекта исследования – усовершенствование механизма обеспечения экономической безопасности в международных отношениях.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО, НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРИОРИТЕТЫ, ИНТЕГРАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ, УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ, ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ, ЕВРОПЕЙСКАЯ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ КОМИССИЯ ООН, ПРОГРАММЫ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА.

АВТОРИ:

Козак Людмила Степанівна, кандидат економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри «Економіка», e-mail: lskozak1@gmail.com,

тел. +380442803016, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 314, orcid.org/0000-0003-3995-172X.

Федорук Олеся Володимирівна, кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, доцент кафедри «Економіка», e-mail: ovfedoruk@bigmir.net, тел. +380442803016, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 314, orcid.org/0000-0002-7402-4174.

Лудченко Ярослав Олександрович, кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, доцент кафедри «Транспортного права та логістики», e-mail: yal@i.com.ua, тел. +380442544326, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 439, orcid.org/0000-0003-2018-1729.

AUTHOR:

Kozak Liudmyla S., Ph.D., professor, National Transport University, head, department of Economics, e-mail: lskozak1@gmail.com, tel. +380442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka str., 1, of. 314, orcid.org/0000-0003-3995-172X.

Fedoruk Olesia V., Ph.D., National Transport University, associate professor, department of Economics, e-mail: ovfedoruk@bigmir.net, tel. +380442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka str., 1, of. 314, orcid.org/0000-0002-7402-4174.

Ludchenko Yaroslav A., Ph.D., National Transport University, associate professor, department of Transport Law and Logistics, e-mail: yal@i.com.ua, tel. +380442544326, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka str., 1, of. 439, orcid.org/0000-0003-2018-1729.

АВТОРЫ:

Козак Людмила Степановна, кандидат экономических наук, профессор, Национальный транспортный университет, заведующий кафедрой «Экономика», e-mail: lskozak1@gmail.com, тел. +380442803016, Украина, 01010, г. Киев, ул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 314, orcid.org/0000-0003-3995-172X.

Федорук Олеся Владимировна, кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, доцент кафедры «Экономика», e-mail: ovfedoruk@bigmir.net, тел. +380442803016, Украина, 01010, г. Киев, ул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 314, orcid.org/0000-0002-7402-4174.

Лудченко Ярослав Александрович, кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, доцент кафедры «Транспортного права и логистики», e-mail: yal@i.com.ua, тел. +380442544326, Украина, 01010, г. Киев, ул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 314, orcid.org/0000-0003-2018-1729.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Бондаренко Є.В., доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри «Економіка», Київ, Україна.

Попова В.В., доктор економічних наук, професор, Національна академія статистики, обліку та аудиту, завідувач кафедри «Економіка підприємств», Київ, Україна.

REVIEWER:

Bondarenko Ye.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, National Transport University, professor, department of Economics, Kyiv, Ukraine.

Popova V.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, National Academy of Statistics, Accounting and Auditing, head, department of Economics of Enterprises, Kyiv, Ukraine.